

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

(Ulusal Hakemli Dergi)

ISSN: 1300-4689

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Kayseri Kültür ve Turizm Derneği adına
Âlim GERÇEL

Genel Yayın Müdürü

Ömer BÜYÜKBAŞ

Düzenleyiciler

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN, Prof. Dr. Remzi KILIÇ
Dr. Ahmet KAYASANDIK

HAKEM HEYETİ

Av. Nevzat TÜRKTEK (Erciyes Dergisi Emektarı)

Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet CİHAN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Necmettin Erbakan Ü)

Prof. Dr. Atabey KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Erdoğan BOZ (Eskişehir Osmangazi Ü)

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Kemal GÖDE (S. Demirel Ü'nden Emekli)

Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. M. Metin KARAÖRS (Erciyes Ü'nden Emekli)

Prof. Dr. Metin ÖZARSLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa KESKİN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa TURAN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman YILDIZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Remzi KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY (Erciyes Ü'nden Emekli)

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ (Ege Üniversitesi)

Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ (Erciyes Üniversitesi)

Doç. Dr. İlyas GÖKHAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ü)

Doç. Dr. Mustafa SEVER (Gazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Kudret ALTUN (Erciyes Üniversitesi)

Dr. Ahmet KAYASANDIK (Abdullah Gül Üniversitesi)

Mehmet ÇAYIRDAĞ (Erciyes Üniversitesinden Emekli)

Yaşar ELDEN (Erciyes Üniversitesi)

Yazışma Adresi

Erciyes Dergisi, P.K. 218, 38002 KAYSERİ
Telefon – Belgeç: 0 352 231 73 03

İdare Yeri

Sahabiye Mahallesi Muhtarlığı
Kalenderhane Sokağı, Nu.: 8
38010 Kocasinan/KAYSERİ

Ağ sayfası: www.erciyesdergisi.com

E-posta: bilgi@erciyesdergisi.com

erciyesdergisi@mynet.com

alimgercel@mynet.com

YIL: 38 ★ SAYI: 449 ★ MAYIS, 2015

İÇİNDEKİLER

SAYFA

<i>Meşhur İntihaller: 4 Yerli Yabancı İntihallerden Seçmeler</i>	
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU.....	1
<i>Çağçağ (Şiir)</i>	
Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN.....	3
<i>Atatürk'ün Kültür Anlayışı</i>	
Prof. Dr. Saadettin Yağmur GÖMEÇ.....	4
<i>Söyleyin Hakları Helâl mi Bize? (Şiir)</i>	
Zübeyde GÖKBULUT (Gelin).....	9
<i>Âşık Sümmânî'nin Torunu Âşık Hüseyin Yazıcı (Sümmânioğlu) ile Bir Sohbet</i>	
Doç. Dr. Eyüp AKMAN.....	10
<i>Lâdik (Samsun) Salurlarında Karşılaştırmalı Halk İnançları</i>	
Dr. Yaşar KALAFAT.....	12
<i>Dün Gecedden Kalan Bir Şiir</i>	
Mehmet Şükrü BAŞ.....	14
<i>Millî Birliğin Önemi</i>	
Muhsin BOZKURT.....	15
<i>Kelâm-ı Teessür (Şiir)</i>	
Ali Rıza MALKOÇ.....	21
<i>Kıskaçtaki Güzel Türkçe</i>	
M. Hâlistin KUKUL.....	22
<i>Bir Sınır Ögesi Olarak "Koridor" ve Kayseri Konutundaki Gelişim Serüveni: 1935-1970</i>	
Filiz SÖNMEZ, Semra A. SELÇUK.....	24
<i>Ant (Şiir)</i>	
Mesut İlkay YANIK.....	32

Fiyat Tarifesi (KDV dâhil)

Sayısı: 10 TL

Yıllık abone bedeli: 90 TL

Resmî abone bedeli (Taahhütlü): 120 TL

Yurt dışı abone bedeli: 40 Euro – 50 Dolar

Dergimiz öğretmen ve öğrencilere %10 indirimlidir.

Reklam bedeli: Reklam sahibinin lütfuna tâbidir.

Havaleleriniz için posta çeki hesabı: Âlim Gerçel, 116866

Baskı

Geçit Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic.

Orta Sanayi Bölgesi, Gazibey Caddesi, Nu.: 15 (Anatamir Karşısı) KAYSERİ

Telefon: 0352 320 48 61, Belgeç: 320 48 54

www.gecityayinevi.com E-posta: gecitmatbaacilik@hotmail.com

14 Mart 2015 tarihinde İstanbul Fatih Ali Emiri Kültür Merkezinde Sümmânî Vakfı ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından “Vefatının 100. Yılında Âşık Sümmânî” konulu bir etkinlik-sempozyum gerçekleştirildi. Çeşitli üniversitelerden gelen öğretim üyeleri bildiriler sundular. Program için Âşık Sümmânî'nin torunlarından Âşık Hüseyin Yazıcı (Sümmânîoğlu) da gelmişti. Bir fırsatını bulup kendisiyle bir mülakat yaptık. Aşağıdaki metin, bahsi geçen tarihte ve yerde yaptığımız mülakat metnidir.

Eyüp Akman: Sayın Hüseyin Yazıcı Bey öncelikle mülakatımızı kabul ettiğiniz için teşekkür ederim. Bize kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

Hüseyin Yazıcı: Âşık Sümmânî'nin büyük oğlu Şevki'nin oğluyum. Adım Hüseyin. Lakap veya mahlasımı Sümmânîoğlu olarak kullanıyorum. Kendim 78 yaşındayım. 62 yıldır âşıklık mesleğini sürdürüyorum. Soyadımız Yazıcı. Mahlasım Sümmânîoğlu. Erzurum'un Narman Kazasına bağlı Samikale Köyünden olup 12 yıldır Bursa'da ikamet etmekteyim. Yine de âşıklık mesleğini bırakmış değilim. Çünkü âşığın jübilesi olmaz. Nefesinin döndüğü kadar, elinin parmağının çalıştığı kadar ne sazı ne sözü bırakmaz.

E A: Babanızı tanıtır mısınız?

H Y: Adı Şevki Yazıcı. O da âşık. Mahlası Mahtûmî. 1305 [1889] yılında doğmuştur. Ölüm yılı 1947. Altı yedi sene askerlik yapmış kurtuluş gazilerinden biridir. Askerliğini Soğanlı, Allahüekber Dağlarında takım zabiti olarak yapmış. Babam öldüğünde 10 yaşındaydım. Onun âşıklık mesleğini devam ettirdim. Çok iyi bir makamşinastı. Sazı sözü dört dörtlük olan bir âşıktı. Savaşların birbirini kovaladığı dönemde yaşadığı için piyasaya sunulamadı.

E A: Babanızın âşıklığı hakkında ne hatırlıyorsunuz?

H Y: Ben onunla on yaşına kadar beraber oldum. Çocuk devrimizdi. Ondan çok iyi faydalanamadım. Sümmânî Baba'nın şiirlerini söylerdi. Yine

de ondan 60 kıta ezberleyebildim. Bana bu kadar faydası oldu. Çok güzel saz çalardı babam. Anlatılanlara göre Şevki Çavuş'un sazının, sözünün, muhabbetinin peşinden çalınan sazlar dinlenmezmiş.

E A: Amcamız Fahri hakkında neler söyleyeceksiniz?

H Y: Amcam Fahri Çavuş saz çalmazdı. Onun da anlatma kabiliyeti sağlamdı. Babasının sözlerini anlatırdı. Kendisinin şiiri yoktu. 1316 [1900] doğumluydu. 1966 yılında vefat etti.

E A: Hafızanızda Sümmânî Baba'dan kaç şiir var?

H Y: Hafızamda Sümmânî'den en az 1000 kıta şiir var. Bu şiirleri babamın yazdığı eski harfli defterleri çevirttikten sonra ezberledim. Diğer yazılı kaynaklardan da öğrendim. Babamın çok sayıda şiiri var. Abim Hafız 17 yaşında [1920-1937] vefat etmiş. Babamın onun hakkında söylediği ağır sudur:

Sevgili yavrumu aldın elimden
Saldın beni âh u zâra ey felek
Yaktın bu gönlümü kebab eyledin
Bıraktın bir sönmez nara ey felek
Yağlı paçavralar attın nârıma
Gözün diktin devletime varıma
Bilmiyorum nasıl kıydın yavruma
Acımadın mı efkâra ey felek

Ben için bozuldu dünyanın tadı
Her dem kan ağlarım görmedim şâdı
Kendi göçtü kaldı dünyada adı
Kestin her yanımdan çâre ey felek

Sel gibi akıyor gözlerimden su
Gören dostlar der ki ne elemdir bu
Kardeş diye ağlar üç tane yavru
Kıldın oğlum pare pare ey felek

Şevki Çavuş hasretinden kan ağlar
Bir değil bin değil sinemi dağlar
Çektiğim cefaya dayanmaz dağlar
Bir ben miyim bahtı kara ey felek

E A: Sizce Sümmânî ağzı nedir, bu adlandırma

doğru mudur?

H Y: Bu, ağız değil, havadır. Sümmânî havasıdır. Sümmânî bir çığır açmış, kendisi koymuş bu havayı. Bu hava Sümmânî'ye mahsustur. Buna Sümmânî ağzı diyenler de vardır.

E A: Sümmânî'nin gezdiği yerler hakkında ne düşünüyorsunuz, buraları gerçekten gezmiş midir?

H Y: Hindistan'ı bilmiyorum ama Kırım'a, Özbekistan'a, Kırgızistan'a, Afganistan'a, Çin Maçin'e kadar gitmiştir. Benim 23 kıtalık şâirnâmemde bu olayları anlattım.

E A: Sümmânî'nin hikâyeleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

H Y: Hikâyelerdeki olayları başka birine bağlamak mümkün değil. Bunlar, kendisinin gördükleri, yaşadıkları, hatıralarıdır. Biz onları tekrar ediyoruz. Bunlar onun özel yaşadıkları, gördükleri şeylerdir. Ne ilave ne iftiradır.

E A: Sümmânî hakkında son zamanlarda epeyce çalışma yapıldı. Bu çalışmalar hakkında ne düşünüyorsunuz?

H Y: Sümmânî Baba henüz çok teferruatlı olarak anlatılamadı. Çünkü o yerine göre Rusça konuşmuş; Arapça, Farsça konuşmuş. Bugünkü insanlar anlamadıkları için bazı şeyleri meydana çıkaramamışlar. Sümmânî'ye az değer verilmesinin sebebi budur. İnsan anlamadığı şeye değer vermez. Tam 6-7 dil bilirmiş. Hangi yörenin insanı nasıl konuşuyorsa onların dilince konuşmuş. Onun "düşüpdü" şiiri buna örnektir.

E A: Sizce Sümmânî niye büyük âşıktır?

H Y: Bir insanın ne boyu ne bosu ne güzelliği ne yüzü. İnsanların sözleri, özellikleri, ahlakı, gönül adamı oluşu, verdiği nasihatler; insanları çalışmaya, İslamiyet'e, cesur olmaya teşvik etmesi önemlidir. Bunların hepsini de şiirleştirmiştir.

E A: Sizin ustanız kimdir?

H Y: 50-60 kıta şiiri babamdan ezberleyerek işe başladım. Sonra amcam Fahri Çavuşla devam ettim. O saz çalmazdı. Saz çalmasını kendi kendime öğrendim. Sözü de amcamdan öğrendim. Çoğu kendi gayretimle oldu. Benim oğlum Ömer ile Nusret'in oğlu Köksal bu mesleğe yansınıyor.

E A: Âşık Sümmânî niye çırak yetiştirmemiş?

H Y: Herkes onun havalarını çalıyor, sözlerini söylüyor. İşte bunlar onun çıraklarıdır. Bu buna yetmiyor mu? Gelin bana çırak olun, demesine gerek yok. O devirde medrese, okul hayatı yok gidip yetişecek. Bunlar hep geze geze oluyor. Âşığın hocası halktır. İlham kaynaklarını esen rüzgarlar, çiçekler, güller, bülbüller, savaşılar, tekkeler, şenlikler oluşturur. Âşık gördüğüne çağırır.

E A: Âşık Sümmânî okuma yazma biliyor muydu sizce?

H Y: Okuma yazması yok. Okuma yazma biliyor, demeleri yanlış.

E A: Sizin mahlas almanız nasıl oldu?

H Y: Yazdığım şiirler başkalarınınkini ile karışmasını diye dedemin Sümmânî olması hasebiyle Sümmânîoğlu mahlasını seçtim.

E A: Sizce bâde içme nedir, bâde içmeye inanıyor musunuz?

H Y: Ben bâde içmedim. Fakat bâde içmeye inanıyorum. Şimdiye kadar bana "bâde nedir" diyen olmadı. Bâde şerbettir. Allah'ın sana verdiği akla, zekâya inanıyor musun, o da öyle. Akli selimini kullanırsan aklını, zekânı geliştirirsin. Allah'ın Tekvin ismi vardır. Allah yaratandır, kul ise yapandır. Allah bizzat bâdeyi beyne nakşetmiş. Yani Allah vergisi olayı. Sevgiliyi göstermesi olayı hayal de olabilir gerçek de. Ölmeden önce ölen insanlar var, kalp gözüyle görenler var. Onlar o gözle görmüş olabilir.

E A: Kendisinden Sümmânî'nin bir müstezâtını okumasını istiyoruz. O da sazi olmadığı ve hazırlıksız olduğu için sadece bir kıtasını okuyor:

Âşığa aşkın ateşi gör ne yâredir

Derde çâredir

Aşkî olmayan beyvâne bey bîçâredir

Amma avaredir

Daha sonra bizim için irticalen şu mısraları söylemiştir:

Hocam bizden arz ettin bu bir müracaat

Olsun münâcaat

Bizden size hatıradır bizden sonradır

Amma aradır

E A: Verdiğiniz bilgiler için çok teşekkür ediyorum.